PSCSCC MAIN EXAMINATION, 2020

ESSAY

Time Allowed: Three Hours **Maximum Marks: 150**

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting the essays:-

a) Candidates are required to attempt any three essays from the topics given below.
b) Each essay carries 50 marks.
c) The candidate is allowed to write essays either in English or Punjabi, irrespective of the opted medium of examination for General Studies Papers. However the candidate must write all the three essays in the same language (either English or Punjabi).
d) Word limit for each essay is 800.
e) Any page or portion of the page left blank in the answer booklet must be crossed.

*****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ਪੇਪਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ:

(ੳ) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਣੇ ਹਨ।
(ਅ) ਹਰੇਕ ਨਿਬੰਧ 50 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।
(ੲ) ਉਮੀਦਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜਨਰਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਮਾਧਿਅਮ ਚੁਣਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਿੰਨੇ ਲੇਖ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖੇ ਜਾਣ।
(ਸ) ਹਰੇਕ ਨਿਬੰਧ ਦੀ ਸੀਮਾ 800 ਸ਼ਬਦ ਹੈ।
(ਹ) ਉੱਤਰ ਪੜ੍ਹਿਕਾ ਦੇ ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਪੰਨੇ ਉਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

*****

1. Economics is too Important to be left to the Economists.
2. Indian Democracy is Increasingly becoming Hostage to Party Politics.
3. Pandemic Times: Experiments with Different Models of Technology and Sociality.
4. Agrarian Crisis in Punjab: Need for Sagacious Agro-Economic Policies.
5. Ethics and Politics of Environment.
6. Indian Diaspora's Nativist Glance and Contribution.

******

1. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਇੰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
2. ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਯਰਗਮਾਲ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
3. ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ : ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਮਾਡਲਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ
4. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ : ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਵੇਕਮਈ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰਤ
5. ਪਰਿਆਵਰਣ ਦਾ ਸਦਾਚਾਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ
6. ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਲਗਾਉ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ

******

PSCSCC MAIN EXAMINATION, 2020
ENGLISH COMPULSORY

Time Allowed: Three Hours **Maximum Marks: 100**

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.
b) Marks allotted to each question are indicated against it.
c) Question paper is divided into two parts i.e. Section-A and Section-B.
d) Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to.
e) Any page or portion of the page left blank in the answer booklet must be crossed.
Important: Whenever a Question is being attempted, all its parts/sub parts must be attempted contiguously. This means that before moving on to the next question, candidates must finish all parts/sub parts of the previous question attempted. This is to be strictly followed.

SECTION-A

Q.1 Read the passage below and answers the questions that follow: (Marks 10)

Our system of education turns young people out of the schools able to read, but for the most part unable to weigh evidence or to form an independent opinion. They are then assailed, throughout the rest of their lives, by statements designed to make them believe all sorts of absurd propositions. ... The art of propaganda, as practised by modern politicians and governments, is derived from the art of advertisement. The science of psychology owes a great deal to advertisers. In former days most psychologists would probably have thought that a man could not convince many people of the excellence of his own wares by merely stating emphatically that they were excellent. Experience shows, however, that they were mistaken in this. If I were to stand up once in a public place and state that I am the most modest man alive, I should be laughed at; but if I could raise enough money to make the same statement on all the buses and on hoardings along all the principal railway lines, people would presently become convinced that I had an abnormal shrinking from publicity. ... Propaganda, conducted by the means which advertisers have found successful, is now one of the recognized methods of government in all advanced countries, and is especially the method by which democratic opinion is created.

There are two quite different evils about propaganda as now practised. On the one hand, its appeal is generally to irrational causes of belief rather than to serious argument; on the other hand, it gives an unfair advantage to those who can obtain most publicity, whether through wealth or through power. ... Suppose, two parties with an equally good case, one of whom had a million pounds to spend on propaganda, while the other had only a hundred thousand. It is obvious that the arguments in favour of the richer party would become more widely known than those in favour of the poorer party, and therefore the richer party would win. This situation is, of course, intensified when one party is the Government. ... The objection to propaganda is not only its appeal to unreason, but still more the unfair advantage which it gives to the rich and powerful. Equality of opportunity among opinions is essential if there is to be real freedom of thought; and equality of opportunity among opinions can only be secured by elaborate laws directed to that end, which there is no reason to expect to see enacted. The cure is not to be sought primarily in such laws, but in better education and a more sceptical public opinion.

a) What is the passage about? What is its central idea?
b) "The art of propaganda ... is derived from the art of advertisement". Explain how the passage substantiates this statement.
c) What does the expression "I had an abnormal shrinking from publicity" mean in the context of the passage? Which word used earlier in the passage does it refer to?
d) What, according to the passage, are the perils of propaganda?
e) According to the passage, why does propaganda succeed and what can be an antidote to propaganda?

Q.2 Make a précis of the following passage and give it an appropriate title: (Marks 8+2=10)

Media and Information Literacy (MIL) is often called to the rescue these days, as the media is threatened on all sides, in totalitarian and democratic regimes alike. The alert was sounded in France on 7 January 2015, when the French satirical magazine, *Charlie*

Hebdo, was attacked. It was an attack on one of the oldest forms of media in the world – caricature. This crisis situation showed the strengths of MIL, but also its limitations. We were well-prepared to respond in terms of resources, but we did not anticipate the impact of social media.

Like pre-digital media, MIL must take a leap forward and include in its concerns what data does to the media – it pushes information to the fore through the regulation of algorithms, linked to people's search histories. It can enclose people in a "filter bubble" to reinforce the biases of confirmation that support preconceived ideas, and reduce the diversity and pluralism of ideas by monetizing content (clicks by views). It is invasive of privacy and threatens fundamental freedoms by using digital footprints for purposes beyond the user's control.

The latest crisis stemming from fake news – a blend of rumour, propaganda and plot theory – has shaken up MIL. Fake news is even stronger than disinformation, which is a toxic, but generally discernible mixture of truth and lies. Fake news is a phenomenon that falls into the category of disinformation, but its malicious intent is unprecedented, because information technology makes it trans-border and trans-media, and therefore viral.

Media and Information Literacy must imperatively take into account the digital transformation, which has moved from the "blue continent" to the "dark continent". In other words, it has gone from surfing, babbling and chatting on platforms controlled by the GAFAM (an acronym for Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft), to noxious data mining for the purpose of massive manipulation and destabilization.

It is in this respect that the decoding of online propaganda is complex, because it is a question of deciphering a form of disruptive ideology, which is technologically innovative, but paradoxically represents a conservative global revolution – designed to create chaos in existing political systems rather than proposing a system of progressive political thought. [361 words]

Q.3 Write a letter to the editor of a national newspaper about street begging and suggest the ways to tackle it. **(Marks 10)**

Or

You are the Student Union in-charge of your college. Write a letter to the Dean of your institution regarding the deteriorating mental health of students due to exam pressure and competitiveness. Suggest ways to create a healthier environment for students.

Q.4 **Write an essay on any one of the following in about 300 words:** **(Marks 10)**

(a) Work from home during Pandemic: pros & cons

(b) Unity is strength but uniformity could be disastrous.

(c) Judicial delays kill the spirit of justice.

Q.5 **Translate the following into English:** **(Marks 10)**

1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫ਼ਤ ਬਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2) ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਿਹਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

3) ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ।

4) ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਖ਼ਬਤ ਹੈ।

5) ਜੇ ਮੈ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾਂ ਕਰਿਉ।
6) ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
7) ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਲਈ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
8) ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।
9) ਇੱਕ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਉਲਟਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲੇ ਉਸਨੇ ਰੂਪ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਣਾ ਹੈ।
10) ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਫੌਜ਼ ਨੇਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

SECTION-B

Q.6 Give one word substitute for the following: **(Marks 5)**

a) A person who compiles a dictionary.
b) Irrelevant talk.
c) Period of gradual recovery of health after illness.
d) Irresistible desire to steal.
e) Fear of closed spaces.

Q.7 Use the following words first as noun and then as verb in your sentences: **(Marks 5)**

a) Counter
b) Bark
c) Reign
d) Bang
e) Men

Q.8 Give both synonyms and antonyms of the following words: **(Marks 5)**

a) Abridge
b) Reticent
c) Benediction
d) Myopia
e) Fecund

Q.9 Use the following idioms/phrases in your sentences: **(Marks 5)**

a) To kick the bucket.
b) To take to altar.
c) To make a mark.
d) Fall out.
e) To put on the back burner.

Q.10 Rewrite the following sentences after changing the narration: **(Marks 5)**

a) He said to his wife, "Why did you buy this shirt if you did not like it? You've wasted so much money."
b) The gardener told his assistant to water the plants properly.
c) He advised his younger brother to go abroad for higher studies.
d) The doctor told his patient, "Don't smoke so long as you are under my treatment."

e) The Commander said to the troops, "Keep your eyes and ears open tonight. Mind you, nobody will sleep. It is a difficult night."

Q. 11 Change the voice of the following: **(Marks 5)**

a) So, why didn't she swear it?
b) Some of the boys in the neighbourhood formed a super hero club.
c) Our eyes, though looking at the same subject, were sharing a different focus.
d) She will play the guitar for the talent show.
e) The management will pay the workers.

Q.12 Do as directed: **(Marks 5)**

1. Researchers were asked to make an analysis of the results. **(Rewrite this sentence changing the underlined noun form to verb form).**
2. A law-abiding citizen pays his taxes promptly. **(Rewrite this sentence removing the gender bias).**
3. I liked the house in which I lived formerly. **(Convert into a simple sentence).**
4. It was a great idea. It was a risky idea. **(Combine the sentences with an appropriate connective).**
5. You should do your work immediately ……? **(Add a question tag).**

Q.13 Rewrite the following Paragraph using appropriate punctuation marks. (Marks 5)

Atima, who was not involved in this experiment said based on your own larval reef fish and shark work, I and others find it hard to believe that there can be a chemical gradient useful in this case. I said my experiment was conducted three times and it is utterly reliable. But Atima, the way she often objects habitually, said can I believe you either. Well if you can't believe me either then we can part our ways was my polite reply. This is how we parted company. What a relief.

Q. 14 Rewrite the following sentences after making necessary corrections, if needed. **(Marks 10)**

1) My car gives better mileage from your car.
2) I have known him from the last two years.
3) Every student have written well.
4) You are invited to the wedding. Why didn't you go?
5) Would you like to be the actor in your life?
6) He fell down the steps, but fortunately he didn't hurt.
7) I went to the shop but didn't buy something.
8) Even she can't drive, she has bought a car.
9) My pair of spectacles need new glasses.
10) I saw him yesterday when he was cross the road.

******

PSCSCC MAIN EXAMINATION, 2020
ਪੰਜਾਬੀ (in Gurumukhi Script) (ਲਾਜ਼ਮੀ)

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 100

ਹਦਾਇਤਾਂ

ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

(ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।

(ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ।

(ਏ) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਭਾਗ ਅ

ਜਰੂਰੀ ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਉਪ-ਭਾਗ ਇਕੱਠੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਟਾ (X) ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਗ-ਓ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਪੈਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ: (ਅੰਕ-10)

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੱਝ ਦੇ ਤੂਈ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੌਰਨ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੇੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਹਿਤੀ ਦੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਭੇਟਾ ਨੂੰ ਵਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਲੀ ਦੇ ਉਲਟ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਕ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਪਾਤਰ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਦੂ-ਅੰਸ਼ ਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤੱਥ ਲੱਭ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਬੋਧ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਾਦੂਗਰੀ ਦੀ ਇਹ ਲੜੀ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਦੂ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਸੀ। ਜਾਦੂ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਚੱਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਸੀਨਾ ਬਸੀਨਾ ਇਹ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੋਖਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜਾਦੂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਧਰਮ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤਵੀਤਾਂ, ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲ਼ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਜਾਦੂ ਆਸਰੇ ਇਹ ਲੋਕ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਂਝਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਧਰਮ ਸੰਪਰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕਿਊਪਿਡ (Cupid) ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।

(a) ਰਾਂਝਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ?
(b) ਰਵਾਇਤਾਂ ਧਾਰਮਕ ਅਕੀਦਾ ਕਦੋਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ?
(c) ਅਬੋਧ ਲੋਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਕਿਉਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ?
(d) ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਲੋਕ ਹਨ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਦੀ ਇਕ-ਤਿਹਾਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਵੀ ਲਿਖੋ:
(ਅੰਕ 8+2=10)

ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਬਾਕੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਤੱਕ ਹੈ ? ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਵੀ ਨੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ। ਚੌਪਾਸੀ ਪਸਰੇ ਹੋਏ ਹਜੂਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਣਚਾਹਿਆ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੁਖਾਵਾਂ ਵੀ। ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵੀ। ਉਹ ਝਿਲਮਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗ਼ਰਜਦੀਆਂ ਵੀ। ਇਸ ਝਿਲਮਿਲਾਹਟ ਅਤੇ ਗ਼ਰਜ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਚਾਰਗੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੀ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਗੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਗਲ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਕੁੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਹੋਊ ਪਰੇ' ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਡਰਾਉਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਭੈ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਭੈ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ ? ਜੇ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ ? ਜੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਫ਼ਿਤਰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੀ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਮੈਂ, ਕਦੇ 'ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੀਂਘਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਦੇ 'ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ' ਅਤੇ 'ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਰੇ ਹੋਏ ਆਡੰਬਰਾਂ ਨੂੰ। ਇਹ ਆਡੰਬਰ ਜਦੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਫਤੂਰ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਵੈ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਕੁਝ ਆਰ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ ਨਾ ਪਾਰ। ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਡੰਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਆਦਿ ਨਾ ਅੰਤ। ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਹ ਪੱਟੀਆਂ ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੀਆਂ ? ਇਹ ਹੈ, ਉਹ ਚਿੰਤਾ, ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਆਪਣੀ ਘੁਮੇਰ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘੁਮੇਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਹਾਸਾ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਡਰ ਅਤੇ ਹਾਸੇ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਡਰ ਨੂੰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਸੇ ਨੂੰ। ਡਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼

ਏਨਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਬਾਕੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੈ ? ਦੋਸਤੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਬਣ-ਬਣ ਉੱਠਣਾ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦਾ ਦਾਰੂ ਬਣ-ਬਣ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਦਸਤੂਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ ਉਹ ਅੱਖਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਣੀਂ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਣ ? ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ ਉਹ ਜੁਰਅਤ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪਰਾਏ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕਰੇ? ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿਹੜੀ ਦਵੈਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇ? ਕੀ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ? (440 ਸ਼ਬਦ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸੌ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ:- (ਅੰਕ-10)

1) ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਅਨੁਚਿਤ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।
2) ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਨ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉਤੇ 400 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ: (ਅੰਕ-10)

1) ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ : ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ
2) ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ
3) ਲੰਗਰ : ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ:- (ਅੰਕ **5+5=10**)

1. All of us are under close observation. Every time we enter a hotel, a restaurant, a mall, or for that matter even a temple, we are constantly watched and monitored by high-tech cameras. Round-the-clock surveillance has become the need of the hour. Though security cameras have become modern-day samurais, they have also brought with them their share of gaffes, goof-ups and guffaws. A couple of years ago, my modest nursing home didn't have the CCTV system in place, until one evening a person's bike was stolen. The victim was quick to report the matter to the police and I was awakened by cops in the middle of the night and ordered to reach the scene of the crime. Once there, they reprimanded me for the gross negligence of not installing security cameras and advised me to do it immediately to prevent a recurrence of such incidents.
2. a) The cabinet secretary exhorted the chief secretaries to galvanise the state administration and use all resources at their disposal to tackle the recent surge in Covid.
   b) India has no option but to try and diversify sources of supply to ensure sustained availability of crude oil supplies.
   c) Mirza Ghalib is unparalleled in intensity of feelings, economy of words and novelty of expression.
   d) His life and works have had a profound influence on our mental make-up, social structure and intellectual development.
   e) As ill luck would have it, I forgot to invite him.

ਭਾਗ–ਅ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋ ਕਿ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ: (ਅੰਕ–5)

1) ਪਿੜ
2) ਮਾਲ੍ਹ
3) ਕੁੱਪ
4) ਤੱਕਲਾ
5) ਗੁਹਾਰਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਖਾਣਾਂ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਕ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋ ਕਿ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ: (ਅੰਕ–10)

1) ਟਿੰਡ 'ਚ ਕਾਨਾ
2) ਨਗਾਰਖਾਨੇ 'ਚ ਤੂਤੀ
3) ਖੂਹ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਖੂਹ ਨੂੰ ਲੱਗਣੀ
4) ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਗਲ ਟੱਲੀ ਬੰਨ੍ਹਣੀ
5) ਪੁੱਟਿਆ ਪਹਾੜ ਨਿਕਲਿਆ ਚੂਹਾ
6) ਦਾਈਏ ਬੰਨ੍ਹਣਾ
7) ਇਕ ਕਰੇਲਾ ਦੂਜਾ ਨਿੰਮ ਚੜ੍ਹਿਆ
8) ਹਰਨ ਹੋ ਜਾਣਾ
9) ਡੰਗ ਟਪਾਉਣਾ
10) ਭੱਠਾ ਬੈਠਣਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਗੇਤਰ ਲਗਾ ਕੇ ਦੋ–ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਓ: (ਅੰਕ–5)

1) ਮਨ
2) ਉਪ
3) ਨਿਰ
4) ਅ
5) ਖੁਸ਼

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਿਛੇਤਰ ਲਗਾ ਕੇ ਦੋ–ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਓ: (ਅੰਕ–5)

1) ਕਾਰ
2) ਦਾਰ
3) ਨਾਕ
4) ਹੀਣ
5) ਸਾਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਹੁਤੇ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ: (ਅੰਕ–5)

1) ਜਖ਼ਮ, ਜੋ ਕੱਚਾ ਹੋਵੇ
2) ਕਾਵਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੁੱਧ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਵੇ
3) ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੱਝ ਜਾਂ ਗਾਂ

4) ਚਾਰ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਜਾਨਵਰ
5) ਦੂਜੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਕੀਤਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾ ਜਾਣੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ: (ਅੰਕ-5)

1) ਸਿਰਾਣਾ
2) ਪੰਚੈਤੀ
3) ਦੁਪੈਹਰ
4) ਸੌਹਰਾ
5) ਮਹਿਨਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋ ਕਿ ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ: (ਅੰਕ-5)

1) ਵਾਰ
2) ਸੁਹਾਗਾ
3) ਸਰ
4) ਸਾਰ
5) ਆਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਲ ਕਰੋ: (ਅੰਕ-5)

1) ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਹੋ ? (ਵਾਕ ਕਿਸ ਕਾਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ?)
2) ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। (ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸੋ)
3) ਦਾਨੀ ਹੀ ਪੁੰਨ ਖੱਟਦੇ ਹਨ। (ਵਾਕ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਪਛਾਣੋ)
4) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਦੀਰਘ ਸਵਰ ਹਨ ?
5) ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਚੋਰ ਦੇ ਸੋਟੀ ਮਾਰੀ। (ਵਾਕ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਨਾਂਵ ਆਏ ਹਨ?)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਲ ਕਰੋ: (ਅੰਕ-5)

1) 'ਸੋਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹੈ ?
2) ਚਿੜੀ ਅਤੇ ਕਾਂ ਨੇ ਖਿਚੜੀ ਬਣਾਈ। (ਯੋਜਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ)
3) ਉਸ ਨੇ ਜੂਆ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਗਿਆ (ਵਾਕ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੱਸੋ)
4) ਕੁੜੀਆਂ ਪਾਣੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। (ਵਾਕ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਾਚਕ ਵਾਕ ਬਣਾਓ)
5) ਬਿਮਲਾ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਵਾਕ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਸੋ)

*****

PSCSCC MAINS EXAMINATION-2020
GENERAL STUDIES (PAPER-I)

Time Allowed: Three Hours | Maximum Marks: 250

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.
b) Word limit for each question is mentioned with the question. Candidates are instructed to adhere to the specified word limit.
c) Answers must be written in the medium authorised in the Admission Certificate which must be stated clearly on the cover of the answer book. No marks will be given for answers written in a medium other than the one authorised.
d) Each question along with its parts and sub-parts is required to be attempted only in the space specifically allotted to it in the answer book as indicated below:-

Q.1	**Pages 1 – 2**	**Q.6**	**Pages 11 – 12**	**Q.11**	**Pages 23 – 24**
Q.2	**Pages 3 – 4**	**Q.7**	**Pages 13 – 14**	**Q.12**	**Pages 25 – 26**
Q.3	**Pages 5 – 6**	**Q.8**	**Pages 15 – 16**	**Q.13**	**Pages 27 – 28**
Q.4	**Pages 7 – 8**	**Q.9**	**Pages 17 – 18**	**Q.14**	**Pages 29 – 30**
Q.5	**Pages 9 – 10**	**Q. 10**	**Pages 19 – 22**	**Q.15**	**Pages 31 – 32**

e) The space corresponding to any unanswered questions will be marked with a cross.
f) **No extra sheet shall be given.**

****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ।
ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਧਿਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।
ਸ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪੰਨਾ 1-2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਪੰਨਾ 11-12	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11	ਪੰਨਾ 23-24
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪੰਨਾ 3-4	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਪੰਨਾ 13-14	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12	ਪੰਨਾ 25-26
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪੰਨਾ 5-6	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਪੰਨਾ 15-16	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13	ਪੰਨਾ 27-28
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪੰਨਾ 7-8	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਪੰਨਾ 17-18	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14	ਪੰਨਾ 29-30
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪੰਨਾ 9-10	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਪੰਨਾ 19-22	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15	ਪੰਨਾ 31-32

ਹ) ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।
ਕ) **ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

*****

Q.1 a) "Gupta sculpture is the logical outcome of the early classical sculpture of Amravati and Mathura." Discuss with examples. (100 words) (Marks 10)

b) Critically examine the cultural contribution of Pallavas. (100 words) (Marks 10)

ੳ) "ਗੁਪਤ ਕਾਲੀਨ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਮਥੁਰਾ ਮੂਰਤੀਕਲਾ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਕਲਾਸਕੀ ਕਲਾ ਦਾ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।" ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

ਅ) ਪੱਲਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਦੇਣ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.2 a) Analyse the role of Pre-Congress Political Associations in rise of political consciousness in India. (100 words) (Marks 10)

b) The Gurudwara Reform Movement of Punjab made an important contribution towards India's freedom struggle. Discuss. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜਾਗਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰਬ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਆਸੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

ਅ) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.3 What were the circumstances that led Mahatma Gandhi to start the Non-cooperation Movement? Examine its contribution to India's struggle for freedom. (200 words) (Marks 15)

ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਗੇ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ? ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.4 Describe the Scramble of Africa by European Colonial Masters. What were its consequences? (200 words) (Marks 15)

ਯੋਰਪੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਫਰੀਕੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਲਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.5 Discuss Maharaja Ranjit Singh's role in consolidation of smaller territories (*misls*) into a powerful state of Punjab. What sort of reforms did he introduce in the field of civil and military administration? (200 words) (Marks 15)

ਛੋਟੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ?

(200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.6 "High mountain areas are prone to land slides." Suggest a suitable strategy to mitigate such natural disaster phenomenon. (200 words) (Marks 15)

"ਉਚ ਪਰਬਤੀ ਖੇਤਰ ਭੋਂ ਖਿਸਕਣ ਦਾ ਅਕਸਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੱਲ ਸੁਝਾਉ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.7 Present a comparative account of Temperate & Tropical Cyclones on global scale. (100 Words) (Marks 10)

ਊਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੀਤੂਸ਼ਣ ਚਕਰਵਾਤਾਂ ਦਾ ਗਲੋਬਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.8 Covid-19 pandemic has led to a shift in the recent trends of international migration. Analyse. (200 words) (Marks 15)

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਸਦਕਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਰੁਝਾਣ ਅਸਰੰਦਾਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.9 a) Define the term *'Chos.'* Discuss their associated problems with special reference to Punjab. (100 words) (Marks 10)

b) Explain the salient features of physiography of Upper Bari Doab region. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਚੋਅ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

ਅ) ਅਪਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.10 Write brief notes on:

a) Folding & Faulting	(50 words)	(Marks 20)
b) Coral bleaching	(50 words)	
c) Resource: A cultural concept	(50 words)	
d) Corporate Farming	(50 words)	

ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:

ੳ) ਵਲਣ ਅਤੇ ਭ੍ਰੰਸ਼	(50 ਸ਼ਬਦ)	(ਅੰਕ 20)
ਅ) ਕੋਰਲ ਬਲੀਚਿੰਗ	(50 ਸ਼ਬਦ)	
ੲ) ਸੋਮੇ: ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਕਲਪ	(50 ਸ਼ਬਦ)	
ਸ) ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ	(50 ਸ਼ਬਦ)	

Q.11 Analyse the changing trends of Caste System prevalent in Indian Society. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਜਾਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

Q.12 a) Critically examine the process of urbanisation in Punjab. (100 words) (Marks 10)
b) Discuss the role of women in the ongoing agrarian upsurge. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)
ਅ) ਮੌਜਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਉਭਾਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.13 Critically evaluate the impact of policy interventions for women and child health in context of recent findings of National Family Health Survey 2019-20. (200 words) (Marks 15)

ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਹਤ ਸਰਵੇਖਣ 2019-20 ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉਪਰ ਪਾਲਿਸੀ ਦਖਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

Q.14 a) Highlight the contributions of Bhagat Kabir to the critique of social evils in the Indian society. (100 Words) (Marks 10)
b) Examine the relevance of the Gandhian model of social development and transformation in the present context. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਚ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਰਸਾਓ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)
ਅ) ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮਾਡਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.15 Critically evaluate the role of New Education Policy 2020 in context of inclusive education. (200 words) (Marks 15)

ਸੰਮਲਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

*****

PSCSCC MAINS EXAMINATION-2020
GENERAL STUDIES (PAPER-II)

Time Allowed: Three Hours | Maximum Marks: 250

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.
b) Word limit for each question is mentioned with the question. Candidates are instructed to adhere to the specified word limit.
c) Answers must be written in the medium authorised in the Admission Certificate which must be stated clearly on the cover of the answer book. No marks will be given for answers written in a medium other than the one authorised.
d) Each question along with its parts and sub-parts is required to be attempted only in the space specifically allotted to it in the answer book as indicated below:-

Q.1	Pages 1 – 2	Q.6	Pages 11 – 12	Q.11	Pages 21 – 22
Q.2	Pages 3 – 4	Q.7	Pages 13 – 14	Q.12	Pages 23 – 24
Q.3	Pages 5 – 6	Q.8	Pages 15 – 16	Q.13	Pages 25 – 26
Q.4	Pages 7 – 8	Q.9	Pages 17 – 18	Q.14	Pages 27 – 28
Q.5	Pages 9 – 10	Q. 10	Pages 19 – 20	Q.15	Pages 29 – 30
				Q.16	Pages 31 – 32

e) The space corresponding to any unanswered questions will be marked with a cross.
f) **No extra sheet shall be given.**

****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ।
ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਧਿਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।
ਸ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪੰਨਾ 1-2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਪੰਨਾ 11-12	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11	ਪੰਨਾ 21-22
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪੰਨਾ 3-4	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਪੰਨਾ 13-14	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12	ਪੰਨਾ 23-24
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪੰਨਾ 5-6	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਪੰਨਾ 15-16	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13	ਪੰਨਾ 25-26
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪੰਨਾ 7-8	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਪੰਨਾ 17-18	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14	ਪੰਨਾ 27-28
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪੰਨਾ 9-10	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਪੰਨਾ 19-20	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15	ਪੰਨਾ 29-30
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16	ਪੰਨਾ 31-32

ਹ) ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।
ਕ) **ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

*****

Q. 1 'More number of constitutional amendments in India were carried out because of political necessity than of constitutional need'. Elucidate. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਧੇਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਜਰੂਰਤ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 2 a) 'Probity in public life is an internally induced behaviour than an externally administered action'. Explain (100 words). (Marks 10)

b) Examine any of the two recent E-Governance initiatives to illustrate how they have enhanced transparency and efficiency in government services. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਬਾਹਰੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਾਰਜ ਨਾਲੋਂ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਵਰਤਾਉ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

ਅ) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਕੋਈ ਦੋ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.3 Analyse the major issues creating tension in relationship between the Centre and the States with reference to recent controversies. (200 Words) (Marks 15)

ਹਾਲੀਆ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਉ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਖ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.4 The phenomenon of political defections in India has assumed large proportions in recent years. Bring out the factors responsible for this. Is it right to say that ban on defection will amount to suppression of freedom of thought and action? (200 Words) (Marks 15)

ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਲਬਦਲੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਪੰਚ ਵਡਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। ਕੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵਾਜਬ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਦਲਬਦਲੀ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸਦਕਾ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਬ ਜਾਏਗੀ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 5 "The Representation of the People Act, 1951 is not an effective preventive law against criminalization of politics and corruption in public life". Analyse. (200 words) (Marks 15)

"ਲੋਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਐਕਟ, 1951 ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧੀਕਰਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.6 The strength of any modern democracy is based on the deliberative functions of the Parliament. How do you evaluate the role of Indian Parliament as a deliberative body in the light of its working in recent years? (200 words) (Marks 15)

ਆਧੁਨਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੰਸਦ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸਨਮੁਖ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 7 Independence of the Election Commission is a pre-condition for holding free and fair elections. Critically analyse the constitutional safeguards for the impartial functioning of Election Commission. (200 words) (Marks 15)

ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਇਕ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 8 The Companies Act, 2013 has made Corporate Social Responsibility (CSR) mandatory for business corporates in India. However, the impact of CSR contributions towards social welfare and environmental protection still remains inadequate. Comment. (200 words) (Marks 15)

'ਦ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ, 2013 ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ (CSR) ਲਾਜਮੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 9 India's democratic governance confronts the challenge of manipulation by private interests. Critically Analyse. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਸ਼ਾਸਨ ਨਿਜੀ ਹਿਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜੋੜ ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.10 In 2019, the Supreme Court ruled that the office of the Chief Justice of India is a public authority under the Right to Information (RTI) Act. Discuss the significance of this judgement by explaining the implications of bringing office of CJI under the RTI. (200 words) (Marks 15)

2019 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੇ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਖ ਨਿਆਂਧੀਸ਼ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਖ ਨਿਆਂਧੀਸ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿਚਾਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.11 a) The Quadrilateral Security Dialogue may not be a reliable long-term counter to China because it shall always remain dependent on the policy preferences of a US President. Critically Analyse. (100 words) (Marks 10)

b) The recent war between Azerbaijan and Armenia has indicated that the conduct of warfare is set to change drastically. Explain. (100 words) (Marks 10)

ੳ) ਚਤੁਰਭੁਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਦਾ ਅਮਰੀਕਣ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੇਗਾ। ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

ਅ) ਅਜਰਬਾਈਜਾਨ ਅਤੇ ਆਰਮੀਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਤਕਾਲੀ ਜੰਗ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.12 The changing geo-economic factors in Pakistan will stabilise the South Asian Region. Critically analyse. (200 words) (Marks 15)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਥਿਰ ਕਰਨਗੇ। ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.13 With China inheriting the Soviet Union's ability to directly rival the US and empower its opponents, is the world witnessing a revival of the Cold War? (200 words) (Marks 15)

ਚੀਨ ਵਲੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਂਗ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਿਧਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਸਾਰ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਦਾ ਉਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.14 What has been Canada's response to India's proposed Farm laws? How will it impact India-Canada's bilateral relationship? Critically Analyse (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਰਿਹਾ? ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰਸਪਰ ਸਬੰਧਾਂ ਉਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਏਗਾ? ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.15 Despite the aim for an *Atmanirbhar Bharat* India shall find it difficult to detach itself from China's supply chain at least in the short run. Comment. (200 words) (Marks 15)

'ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ' ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਨਾਲੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.16 What is the mandate of WHO and how binding are its decisions? Examine the role played by WHO in context of COVID-19 Pandemic. (200 words) (Marks 15)

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

****

PSCSCC MAINS EXAMINATION-2020
GENERAL STUDIES (PAPER-III)

Time Allowed: Three Hours | Maximum Marks: 250

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.

b) Word limit for each question is mentioned with the question. Candidates are instructed to adhere to the specified word limit.

c) Answers must be written in the medium authorised in the Admission Certificate which must be stated clearly on the cover of the answer book. No marks will be given for answers written in a medium other than the one authorised.

d) Each question along with its parts and sub-parts is required to be attempted only in the space specifically allotted to it in the answer book as indicated below:-

Q.1	Pages 1 – 2	Q.6	Pages 11 – 12	Q.11	Pages 21 – 22
Q.2	Pages 3 – 4	Q.7	Pages 13 – 14	Q.12	Pages 23 – 24
Q.3	Pages 5 – 6	Q.8	Pages 15 – 16	Q.13	Pages 25 – 26
Q.4	Pages 7 – 8	Q.9	Pages 17 – 18	Q.14	Pages 27 – 28
Q.5	Pages 9 – 10	Q. 10	Pages 19 – 20	Q.15	Pages 29 – 30
				Q.16	Pages 31 – 32
				Q.17	Pages 33 – 34

e) The space corresponding to any unanswered questions will be marked with a cross.

f) **No extra sheet shall be given.**

****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ।

ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਧਿਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪੰਨਾ 1-2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਪੰਨਾ 11-12	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11	ਪੰਨਾ 21-22
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪੰਨਾ 3-4	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਪੰਨਾ 13-14	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12	ਪੰਨਾ 23-24
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪੰਨਾ 5-6	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਪੰਨਾ 15-16	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13	ਪੰਨਾ 25-26
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪੰਨਾ 7-8	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਪੰਨਾ 17-18	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14	ਪੰਨਾ 27-28
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪੰਨਾ 9-10	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਪੰਨਾ 19-20	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15	ਪੰਨਾ 29-30
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16	ਪੰਨਾ 31-32
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 17	ਪੰਨਾ 33-34

ਹ) ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

ਕ) ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

*****

Q.1 Discuss the characteristics of the Indian labour market. What are the reforms that are needed to improve the state of employment in India and what do the four codes on wages, on industrial relations, on occupational health, safety and working conditions and on social security propose in achieving the labour reforms? (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤੀ ਮਜਦੂਰ ਮੰਡੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਤਨ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਬੰਧ, ਕਿੱਤਾ ਸਿਹਤ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕੰਮ ਕਾਜੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਚ਼ਾਰ ਕੋਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? (200ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.2 "Infrastructure investment is one of the key pillars of sustained economic development". Critically Examine the recommendations of the Task Force on National Infrastructure Pipeline to promote Infrastructure Investment in India. (100 words) (Marks 10)

"ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਥੰਮ੍ਹਾ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।" ਭਾਰਤੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਧੀ ਲਈ ਕੌਮੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਬਾਰੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.3 Explain the structure and state of the power sector in India. Present a critical analysis of the government proposal to privatise power distribution companies in the country via the Electricity Amendment Bill 2020 and the Draft Standard Bidding Document for privatisation of Discoms. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। ਬਿਜਲੀ ਸੋਧ ਬਿਲ 2020 ਅਤੇ ਡਿਸਕੋਮਾ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਡ੍ਰਾਫਟ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਿਡਿੰਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਬਿਜਲੀ ਵਿਤਰਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.4 Discuss the concepts of network trade and network products. Critically analyse India's performance in the manufacture and trade of network products. Do you think that the Covid-19 crisis has presented India with a unique opportunity to replace China as the manufacturing hub of the world? (200 words) (Marks 15)

ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਨੈੱਟਵਰਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕੋਵਿਡ-19 ਸੰਕਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਿਤਰ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.5. Critically analyse the suspension of the Insolvency and Bankruptcy Code by the Government of India in wake of the Covid-19 pandemic. (200 words) (Marks 15)

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰਦੇ ਇਨਸੋਲਵੈਂਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਕੋਡ ਨੂੰ ਮੁਅਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.6 Comment on the stance of the Indian Government on the regulation of Cryptocurrencies in India. What are the advantages and disadvantages of Cryptocurrencies in the Indian context? Discuss. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਜ਼ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੁਖ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀ ਦਿਉ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਜ਼ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ-ਹਾਣ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.7 In the post economic reforms period, the slowdown of agriculture sector of Punjab has impacted and restricted the growth of other sectors of the economy which resulted into marginalization of the state's economy. Examine this statement critically. (200 words) (Marks 15)

ਉਤਰਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖਿਤੇ ਦੇ ਧੀਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੁਕਰੇ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.8 Explain that with Covid's looming impact on the economy, there is an urgent need to increase skill imparting initiatives to hold onto India's Demographic Dividend. (200 words) (Marks 15)

ਕੋਵਿਡ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸਨਮੁਖ ਭਾਰਤ ਦੇ "ਡੇਮੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਵੀਡੈਂਡ" ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹਾਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਭਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.9. Discuss the main aspects of the *Atmanirbhar Bharat Abhiyan*. What are the enabling policy reforms and institutions that are needed to make this program a success? Discuss. (200 words) (Marks 15)

ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਮੁਖ ਪੱਖ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਨੀਤੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.10 Is the consolidation of Public Sector Banks a viable and sustainable solution to the problem of rising Non-Performing Assets which are likely to get aggravated due to the Covid-19 crisis? Discuss. (100 words) (Marks 10)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾ ਦਾ ਏਕੀਕਰਣ ਕੀ ਨਾਨ ਪਰਫਾਰਮਿੰਗ ਏਸੈਟਸ (NPA) ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਥਿਰ ਹੱਲ ਹੈ? ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.11 Do you think that the reforms in Police as a law enforcement agency is one of the bottlenecks in the internal security policy of India. Examine critically. (200 words)

(Marks 15)

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸੁਧਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ? ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.12 Explain the 'Dark Web'. How is it posing challenge to the law enforcement agencies? What are the counter measures that India has taken in response to the cyber terrorism? (200 words) (Marks 15)

ਡਾਰਕ ਵੈੱਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸਨਮੁਖ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਸਾਈਬਰ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੀ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਹਨ? ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.13 Often the causes of violent extremism are categorised into 'push' and 'pull' factors and overlooks the links between 'individual' and 'community' factors. Critically examine the individual and community factors which are useful to understand extremism in India? (200 words) (Marks 15)

ਹਿੰਸਕ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਕਸਰ 'ਖਿਚ' ਅਤੇ 'ਧਕਾਊ' ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਕਾਰਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੜੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤੰਕਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਕਾਰਨਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.14 India has been strongly criticising state sponsored cross-border terrorism. With what approaches India has been countering this type of terrorism. Give your opinion especially in context of India's neighbours. (200 words) (Marks 15)

ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸੀਮਾ ਪਾਰ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਤੰਕਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿਠਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦਿਉ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.15 Consider the following loan (in '000 Rs.) extended by various lending institutions.

ਵਿਭੰਨ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਰਜ਼ੇ (ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਇਆ ਵਿਚ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰੋ।

Year	Public Sector Banks	Small Finance Corporations	Private Banks
1993-94	233.8	365.3	283.4

1994-95	301.8	484.7	473.8
1995-96	303.2	668.6	402.8
1996-97	365.2	992.8	536.6
1997-98	416.4	1067.4	686.8

(i) Which of the three is the leading lender?

(ii) What percentage of lending is extended by the private sector in the year 1997-98?

(iii) If the total loan extended in the market is Rs. 10,000,000 in the year 1995-96, then what percentage of loan is extended by the sources other than the above mentioned three sources? (Marks 15)

(i) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਰਿਣ ਦਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?

(ii) 1997-98 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਜਾ ਦਿਤਾ?

(iii) ਜੇ 1995-06 ਦੇ ਸਾਲ ਕੁੱਲ 10,000,000/- ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖਤ ਤਿੰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ?

(ਅੰਕ 15)

Q.16 Based on the given data, answer the following questions:

ਦਿਤੇ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਉ:

	Village X	Village Y
Average income (in Rs.)	1750	1860
Standard Deviation of income (in Rs.)	100	81
Number of Employees	600	500

(i) In which Village is the variation in income greater?

(ii) What is the combined standard deviation of the Village X and Village Y put together? (Marks 7+8=15)

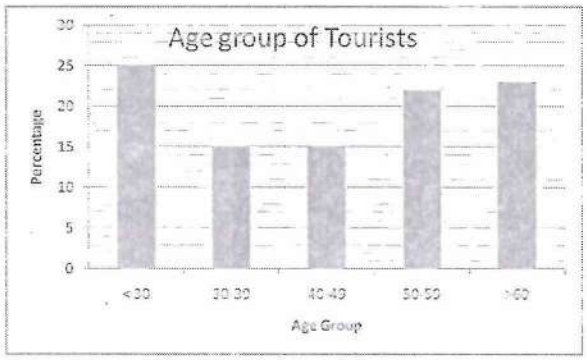
ੳ) ਕਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ (variation) ਵਧੀਕ ਹੈ।

ਅ) ਪਿੰਡ X ਅਤੇ ਪਿੰਡ Y ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੰਬਾਈਨਡ ਸਟੈਂਡਰਡ ਡੇਵੀਏਸ਼ਨ ਕਿੰਨੀ ਹੈ?

Q.17 The following charts depict the distribution of tourists to India from various countries in year 2018 along with their age distribution.

2018 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਸਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਚਾਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

a) If per capita expenditure of tourists of USA, UK and China was Rs. 6000, Rs. 5000 and Rs. 4000 respectively and 6400000 tourists from these counties visited in 2018 then what was total spending of tourists of these countries?

b) If 3200000 tourists that came to Indian in year 2018 were having age greater than 49 years then how many tourists came to India from different regions as shown in pie chart?

c) If 65000 tourists came from China in year 2018 then what number of tourists under different age groups came in that year? (Marks 8+7+5=20)

ੳ) ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਖਰਚਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6000, 5000 ਅਤੇ 4000 ਸੀ ਅਤੇ 2018 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸਾਂ ਤੋ 6400000 ਯਾਤਰੂ ਆਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਕੁੱਖ ਖਰਚਾ ਕਿੰਨਾ ਸੀ?
ਅ) ਜੇ 2018 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆਏ 3200000 ਯਾਤਰੂ 49 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਾਈ ਚਾਰਟ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋ ਕਿੰਨੇ ਯਾਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਏ।
ੲ) ਜੇ ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 65000 ਯਾਤਰੀ ਆਏ ਤਾਂ ਵਖੋ ਵੱਖਰੇ ਉਮਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਯਾਤਰੀ ਆਏ।

*****

PSCSCC MAINS EXAMINATION-2020
GENERAL STUDIES (PAPER-IV)

Time Allowed: Three Hours | Maximum Marks: 250

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.
b) Word limit for each question is mentioned with the question. Candidates are instructed to adhere to the specified word limit.
c) Answers must be written in the medium authorised in the Admission Certificate which must be stated clearly on the cover of the answer book. No marks will be given for answers written in a medium other than the one authorised.
d) Each question along with its parts and sub-parts is required to be attempted only in the space specifically allotted to it in the answer book as indicated below:-

Q.1	**Pages 1 – 2**	**Q.6**	**Pages 11 – 12**	**Q.11**	**Pages 22 – 23**
Q.2	**Pages 3 – 4**	**Q.7**	**Pages 13 – 14**	**Q.12**	**Pages 24 – 25**
Q.3	**Pages 5 – 6**	**Q.8**	**Pages 15 – 16**	**Q.13**	**Pages 26 – 27**
Q.4	**Pages 7 – 8**	**Q.9**	**Pages 17 – 18**	**Q.14**	**Pages 28 – 29**
Q.5	**Pages 9 – 10**	**Q. 10**	**Pages 19 – 21**	**Q.15**	**Pages 30 – 31**
				Q.16	**Pages 32 – 33**

e) The space corresponding to any unanswered questions will be marked with a cross.
f) **No extra sheet shall be given.**

****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ।
ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਧਿਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।
ਸ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪੰਨਾ 1-2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਪੰਨਾ 11-12	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11	ਪੰਨਾ 22-23
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪੰਨਾ 3-4	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਪੰਨਾ 13-14	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12	ਪੰਨਾ 24-25
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪੰਨਾ 5-6	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਪੰਨਾ 15-16	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13	ਪੰਨਾ 26-27
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪੰਨਾ 7-8	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਪੰਨਾ 17-18	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14	ਪੰਨਾ 28-29
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪੰਨਾ 9-10	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਪੰਨਾ 19-21	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15	ਪੰਨਾ 30-31
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16	ਪੰਨਾ 32-33

ਹ) ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।
ਕ) **ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

*****

Q.1 Analyse the role of the private sector in proposed Draft Spacecom Policy 2020 for reforming the Indian space sector. (200 Words) (Marks 15)

ਭਾਰਤੀ ਸਪੇਸ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਹਿਤ ਸੁਝਾਈ ਡਰਾਫਟ ਸਪੇਸਕੌਮ ਨੀਤੀ 2020 ਵਿਚ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.2 Discuss the features and significance of the Hypersonic Technology Demonstration Vehicle (HSTDV). (200 Words) (Marks 15)

ਹਾਈਪਰਸਾਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਡਿਮੋਨਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਹਿਕਲ (HSTDV) ਦੇ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.3 What are Trans Fats? Describe the recent measures taken up by WHO and FSSAI for their elimination towards healthier food systems. (200 Words) (Marks 15)

ਟ੍ਰਾਂਸ ਫੈਟ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਾਸਤੇ WHO ਅਤੇ FSSAI ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.4 Discuss the benefits and challenges of Precision agriculture in sustainable farm management using ICT. (200 Words) (Marks 15)

ICT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੀਸੀਜਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿਚਾਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.5 What are Microplastics? Critically analyse Microplastics as an emerging contaminant in nature. (200 Words) (Marks 15)

ਮਾਈਕ੍ਰੋਪਲਾਸਟਿਕ ਕੀ ਹਨ? ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਈਕ੍ਰੋਪਲਾਸਟਿਕ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.6 How technology can help farmers harvest and sell fresh fruits and vegetables? Elaborate with the help of suitable examples. Discuss the initiatives of government in this regard. (200 Words) (Marks 15)

ਤਾਜੇ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦਮ ਵਿਚਾਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.7 "Data is the fuel to keep moving the industry 4.0"- elaborate. What is big data and discuss the technological components associated with it. Critically analyse the role of social media in this context? (200 Words) (Marks 15)

"ਉਦਯੋਗ 4.0 ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਖਣ ਲਈ ਡਾਟਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਈਂਨ੍ਹਣ ਹੈ", ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਬਿਗ ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਕੀ ਹਨ? ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.8 Explain the underlying technology used in Driverless Cars and discuss the latest breakthroughs. Will electric vehicles succeed in India? Justify your answer. (200 Words) (Marks 15)

ਚਾਲਕ-ਰਹਿਤ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਖੋਜਾਂ ਵਿਚਾਰੋ। ਕੀ ਬਿਜਲਈ ਵਾਹਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿਣਗੇ ? ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.9 Why sanitation is a big challenge for India? How technology can play role in providing better sanitation services? (200 Words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਬਿਹਤਰ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q. 10 Write Short Note on the following:

a) National Digital Health Mission (NDHM)
b) CRISPR Cas9 as a gene-editing tool
c) Meta barcoding
d) Antiviral nano-coatings on anti-Covid-19 face masks
e) HL-2M Tokamak reactor (50 words each) (Marks 5X5=25)

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:

ੳ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਜਿਟਲ ਹੈਲਥ ਮਿਸ਼ਨ (NDHM)
ਅ) CRISPR Cas9 ਜੀਨ ਐਡਿਟਿੰਗ ਟੂਲ ਵਜੋਂ
ੲ) ਮੈਟਾ ਬਾਰਕੋਡਿੰਗ
ਸ) ਐਂਟੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਫੇਸ ਮਾਸਕ ਉਪਰ ਐਂਟੀਵਾਇਰਲ ਨੈਨੋ-ਕੋਟਿੰਗ
ਹ) HL-2M ਟੋਕਾਮੈਕ ਰੀਐਕਟਰ (ਅੰਕ 5X5=25)

Q.11 What are the major threats to global ecosystems? Explain PANORAMA. Discuss the role of IUCN in biodiversity conservation. (200 Words) (Marks 15)

ਗਲੋਬਲ ਈਕੋਸਿਸਟਮਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? PANORAMA ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਸੰਰਖਸ਼ਣ ਵਿਚ IUCN ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.12 What is Genetic Rescue and how it aids in conservation? Discuss with some suitable examples. (200 Words) (Marks 15)

ਜੈਵਿਕ ਬਚਾਉ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਰਖਸ਼ਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੈ? ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.13 Discuss with some suitable examples, the eco-friendly measures suggested by Ministry of Environment, Forest and Climate Change (MoEFCC) to mitigate the impacts of linear infrastructure on Wildlife. (200 Words) (Marks 15)

ਇਕਹਿਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਣ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ (MoEFCC) ਦੁਆਰਾ ਸਨੇਹੀ ਕਦਮ ਕੀ ਹਨ, ਯੋਗ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.14 Critically evaluate the difficulties that come in the process of Land Acquisition. What would be your approach as a Land Acquisition Collector in Punjab to deal with them. (200 Words) (Marks 15)

ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜਿਠਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.15 What is eco-tourism? What would be your plan as Director Tourism to develop Punjab as eco-tourism hub? (200 Words) (Marks 15)

ਈਕੋ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਈਕੋ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਰਿਅਟਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਯੋਜਨਾ ਹੋਵੇਗੀ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.16 The over use of pesticides in farming has increased the water, air, and soil pollution levels which has affected the human health by causing some serious ailments like cancer. Suggest remedial steps as a Sub Divisional Magistrate (SDM) to tackle this prevailing menace in your area. (200 Words) (Marks 15)

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸਤਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

****